

22 -12- 2010

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-1090/2010

Zagreb, 22. prosinca 2010.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica Suda, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Davor Krapac, Ivan Matija, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin, Miroslav Šeparović i Nevenka Šernhorst, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Mihajlo Hrastov, kojeg zastupaju Krešimir Vilajtović i Igor Meznarić, odvjetnici iz Zagreba, na sjednici održanoj 22. prosinca 2010. donio je

ODLUKU

- I. Ustavna tužba se usvaja.
- II. Ukida se:
  - presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: III Kž-12/09-10 od 24. studenog 2009. i
  - presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: I-Kž-738/07-9 od 4. svibnja 2009.
- III. Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Hrvatske na ponovni postupak i odlučivanje u izmijenjenom sudskom vijeću.
- IV. Ova odluka objavit će se u "Narodnim novinama".

Obrazloženje

1. Ustavna tužba podnesena je protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: III Kž-12/09-10 od 24. studenog 2009. kojom je djelomično prihvaćena žalba podnositelja (optuženika u kaznenom postupku) i preinačena presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: I Kž-738/07-9 od 4. svibnja 2009., u odluci o kazni, na način da je podnositelj za kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja - iz članka 124. stavaka 1. i 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 31/93., 39/93., 108/95., 16/96. i 28/96., u nastavku teksta: OKZRH), zbog kojeg je navedenom presudom proglašen krivim, primjenom članka 38. točaka 1. i 2. i članka 39. stavka 1. točke 1. OKZRH, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina, u koju mu se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 6. ožujka 1992. do 4. rujna 1992. i od 5. svibnja 2009., pa nadalje.

U ostalom dijelu žalba podnosioca i žalba državnog odvjetnika odbijene su kao neosnovane, te je drugostupanjska presuda u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđena.

2. U opširnoj ustavnoj tužbi podnositelj ponavlja žalbene navode. Podnositelj smatra da su mu osporenim presudama Vrhovnog suda (trećestupanjska i drugostupanjska presuda) povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 22., 24. stavak 1., 26., 28., 29. stavak 1. te članci 5., 117. stavak 3. (u pročišćenom tekstu Ustava, "Narodne novine" broj 85/10. označen kao članak 118. stavak 3.) i 140. (u pročišćenom tekstu Ustava, "Narodne novine" broj 85/10. označen kao članak 141.) Ustava.

2.1. U odnosu na bitne povrede odredaba kaznenog postupka podnositelj ističe da Vrhovni sud (kao drugostupanjski sud) pri donošenju osporene presude broj: I-Kž-738/07-9 od 4. svibnja 2009. nije postupio u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 110/97., 27/98. - ispravak, 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. - ispravak i 115/06., u daljnjem tekstu: ZKP), koje se odnose na izricanje, objavljivanje i pisanu izradu i dostavu presude (članak 348. stavak 2., članak 142., članak 349. stavak 2., članak 356. i članak 375. stavak 1. ZKP-a), jer navedena presuda nakon izricanja nije javno objavljena. Naime, člankom 356. stavcima 1. i 2. ZKP-a propisano je da će, nakon što je sud izrekao presudu, predsjednik vijeća odmah presudu objaviti, a ako je istog dana ne može izreći, odgodit će objavu presude najviše za tri dana i odrediti vrijeme i mjesto objave presude. Stoga podnositelj smatra da u konkretnom slučaju Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud, nije postupio u skladu s navedenim odredbama ZKP-a i da presudu nije donio u zakonom propisanom postupku.

Pritom se podnositelj poziva na odluku Ustavnog suda broj: U-III-2799/2009 od 9. srpnja 2009. koja je donesena po njegovoj ustavnoj tužbi koju je podnio protiv rješenja Vrhovnog suda broj: II-Kž-294/03 od 13. svibnja 2009. i rješenja Vrhovnog suda broj: II Kž-288/09-3 (I Kž-738/07) od 4. svibnja 2009., kojima mu je, u istom kaznenom postupku, određen pritvor. Navedenom odlukom Ustavnog suda podnositelju je, u razdoblju od 5. svibnja 2009. do 30. lipnja 2009., utvrđena povreda ustavnog prava na pravično suđenje propisana člankom 29. stavkom 1. Ustava, te povrede ustavnih prava zajamčenih člankom 22. i člankom 24. stavkom 1. Ustava.

Dalje podnositelj navodi da je neprihvatljivo pravno stajalište izraženo u presudi Vrhovnog suda (kao trećestupanjskog suda u povodu njegove žalbe), prema kojem "...drugostupanjski sud koji je u smislu čl. 375. st. 1. ZKP odlučio o žalbi na temelju održane rasprave, nije bio dužan postupiti po odredbama čl. 349. st. 2. ZKP, koje se odnose na izricanje i javnu objavu presude jer ta odredba nije niti obuhvaćena odredbom čl. 378. ZKP". Naime, podnositelj u obrazloženju presude Vrhovnog suda kao trećestupanjskog suda, u kojem taj sud ističe "posebnosti" odlučivanja drugostupanjskog suda kao raspravnog suda u povodu žalbe, vidi namjeru "suda III. stupnja da prekrajanjem zakonom određenog tijeka postupka utemelji konstrukciju svojeg pravnog stajališta". Takvo stajalište podnositelj smatra suprotnim načelu javnosti sudske rasprave i javnosti pri izricanju presude koja je propisana Ustavom i međunarodnim konvencijama.

Budući da Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud, svoju presudu nije usmeno izrekao i objavio u skladu s mjerodavnim odredbama ZKP-a, podnositelj smatra "neprijepornim da u smislu naprijed navedenog presuda nije niti donesena".

Podnositelj dalje navodi:

"Stoga se izrađena presuda II.-stupanjskog suda niti ne može ispitati u smislu odredbe čl. 359. st. 1. ZKP-a. Iz naprijed navedenih razloga predmetna presuda nema niti može imati pravnog učinka. Budući da je III.-stupanjski sud naprijed navedeno, kao razlog podnositeljeve žalbe odbio i u tom dijelu potvrdio II.-stupanjsku presudu, to se glede njezinog pravnog učinka isto odnosi i na III.-stupanjsku presudu."

2.2. Podnositelj dalje navodi da su drugostupanjska presuda i trećestupanjska presuda utemeljene na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Smatra da osporene presude "ne sadrže u smislu članka 355. st. 1. toč. 1. ZKP-a konkretizaciju opisa događaja tempore criminis, kao niti konkretizaciju samog čina protupravne radnje (trenutak, na koji način, pod kojim okolnostima i sl., kako bi se presuda mogla sa sigurnošću ispitati)". On smatra da je činjenični opis kaznenog djela paušalni osvrt s uvodom koji nije u neposrednoj vezi s protupravnom radnjom jer je naveden samo protupravni čin (da je pucao iz mitraljeza "Uftimax") i posljedica (smrtni ishod i ranjavanje).

Dalje analizirajući i ocjenjujući pojedine dokaze (iskaze pojedinih svjedoka i nalaze i mišljenja sudskih vještaka), podnositelj upućuje na pogrešne zaključke drugostupanjskog i trećestupanjskog suda ističući da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni ni subjektivni ni objektivni elementi kaznenog djela koje je podnositelju stavljeno na teret.

Utvrđenje suda da je kazneno djelo počinio izravnom namjerom, tj. da je bio svjestan svog djela i htio njegovo počinjenje, podnositelj smatra zakonski neutemeljenim. Naime, prema podnositeljevu mišljenju, za postojanje tog kaznenog djela nužna je izravna namjera, i to volja ili svijest počinitelja u izvršenju tog djela, a ona u činjeničnom opisu kaznenog djela nije navedena.

Podnositelj u ustavnoj tužbi iznosi i moguću pristranost suca Vrhovnog suda Marijana Svedrovića. Svoje navode obrazlaže činjenicom da je sudac Marijan Svedrović "tijekom svih 18 godina trajanja ovog postupka" imao ulogu suca izvjestitelja i dva puta donosio ukidna rješenja, dok je tijekom rasprave pred drugostupanjskim sudom, među inim, pokazao izravnu netrpeljivost prema branitelju podnositelja. Naime, podnositelj smatra da bi se iz ukidnih rješenja i drugostupanjske presude dalo zaključiti o njegovoj mogućoj predrasudi glede cijelog slučaja i vlastite subjektivne predodžbe o podnositelju kao počinitelju navedenog kaznenog djela kao i o drugim akterima događaja.

Predlaže da Ustavni sud usvoji ustavnu tužbu i ukine osporene presude.

3. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Vrhovnog suda broj: I Kž-738/07.

Ustavna tužba je osnovana.

4. Prema članku 62. stavku 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, kojim je odlučeno o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom (ustavno pravo).

5. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Karlovcu broj: K-7/04-313 od 28. ožujka 2007. na temelju članka 354. točke 1. ZKP-a podnositelj je oslobođen od optužbe da je počinio kazneno djelo protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja iz članka 124. stavaka 1. i 2. OKZRH-a, koje mu je stavljeno na teret optužnicom Županijskog državnog odvjetništva u Karlovcu (tada Okružno javno tužiteljstvo Karlovac) broj: KT-48/91 od 25. svibnja 1991. Prvostupanjski sud je, u ponovljenom postupku, nakon provedenog dokaznog postupka, ocijenivši sve okolnosti konkretnog slučaja, utvrdio da je podnositelj kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret počinio u stanju nužne obrane iz članka 29. stavka 2. KZ-a i zbog toga je u skladu s člankom 354. stavkom 1. ZKP-a podnositelja za to kazneno djelo oslobodio od optužbe.

5.1. Vrhovni sud Republike Hrvatske, odlučujući o žalbama podnositelja i državnog odvjetnika, donio je odluku da će u tom predmetu Vrhovni sud kao drugostupanjski sud donijeti odluku na temelju održane rasprave jer su u cijelosti ostvareni zakonski uvjeti iz članka 376. stavka 1. ZKP-a. Utvrđeno je da je činjenično stanje u osporenoj presudi pogrešno utvrđeno i da je radi odlučivanja o njemu potrebno na raspravi ponoviti neke već prije izvedene dokaze. Dalje je utvrđeno i da postoje opravdani razlozi da se predmet ne vrati Županijskom sudu u Karlovcu na ponovnu glavnu raspravu, i to iz razloga što kazneni postupak protiv podnositelja traje preko 18 godina, a prvostupanjski sud je tri puta donosio oslobađajuće presude (1992., 2002. i 2007.), što ukazuje da je podnositelj bio "podvrgnut dugotrajnom suđenju, a s druge pak strane, sumnja u ispravnost utvrđenog činjeničnog stanja od strane prvostupanjskog suda, uvijek se ispravlja u pogledu jedne te iste odlučne činjenice: je li opt. Mihajlo Hrastov (ili druga osoba) bio napadnut od strane neprijatelja, tj. je li opt. Mihajlo Hrastov postupio u stanju nužne obrane iz čl. 29. st. 2. KZ-a, i time ostvario djelo koje po zakonu nije kazneno djelo (čl. 354. toč. 1. ZKP-a), ili nije postupio u takvom stanju".

5.1.2. Pred Vrhovnim sudom, kao drugostupanjskim sudom održane su rasprave 20. travnja 2009. i 4. svibnja 2009. na kojima su bili prisutni podnositelj i njegovi odvjetnici, glavni državni odvjetnik, svjedoci Goran Čerkez i Darko Grujić, vještak sudske medicine i vještak balističke struke i oštećenik Svetozar Šarac i njegov odvjetnik. Rasprava je provedena u skladu s člankom 377. ZKP-a. Na temelju održane rasprave, u skladu s člankom 384. stavkom 1. ZKP-a, Vrhovni sud prihvatio je žalbu državnog odvjetnika i preinačio presudu Županijskog suda u Karlovcu na način da je podnositelj utvrđen krivim

*što je:

dana 21. rujna 1991. godine, oko 21,00 sati, u Karlovcu, protivno čl. 23. toč. c) I. Glave II. dijela Pravilnika o zakonima i običajima rata na kopnu, koji su sastavni dio IV. Haške konvencije iz 1907. godine, odnosno protivno čl. 3. st. 1. toč. 1. i st. 2. toč. a) I. dijela III. Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949. godine, za vrijeme dok su u predgrađima Rakovac, Mostanje i Logorište pripadnici Ministarstva

unutarnjih poslova i Zbora narodne garde Republike Hrvatske odbijali napade aktivnog i rezervnog sastava tzv. JNA na grad, kao pripadnik posebne jedinice policije Policijske uprave karlovačke, po primitku zadatka da sa svojom grupom čuva i preprati u prostorije Policijske uprave grupu vojnika koji su predali oružje, dolaskom na most preko rijeke Korane u Rakovcu, iako nisu bili neposredno ugroženi životi njega i drugih policajaca, iz mitraljeza "Ultimax" pucao u vojnike, pri čemu su uslijed mnogobrojnih strijelnih rana glave, trupa i udova umri Jovan Stipić, Božo Kozlina, Nebojša Popović, Milić Savić, Milenko Lukač, Nikola Babić, Slobodan Milovanović, Svezozar Gojković, Miloš Srdić, Zoran Komadina, Mile Babić, Vaso Bižić, i Mile Peurača, dok je Duško Mrkić zadobio više prostrijelnih rana, a Svetozar Šerac je od raspadnutih projektila puškomitraljeza "Ultimax" zadobio eksplozivnu ranu iznad lijevog oka s razderotinom iznad lijevog oka i gornje vjeđe gornjeg oka te razdor očne jabučice i eksplozivne rane leđa sa zrakom u lijevom prsištu, koje povrede su bile teške i po život opasne, ali su uslijed liječničke intervencije ostali na životu,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba ubio i ranio više osoba koje su se bezuvjetno predale."

Vrhovni sud utvrđuje da je navedenim postupanjem podnositelj ustavne tužbe počinio kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - protupravnim ubijanjem i ranjavanjem neprijatelja - iz članka 124. stavaka 1. i 2. OKZRH-a, pa je podnositelj po članku 124. stavku 2. OKZRH-a, uz primjenu članka 38. točaka 1. i 2. i članka 39. stavka 1. točke 1. OKZRH-a osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam godina. Na temelju članka 45. stavka 1. OKZRH-a, podnositelju se u izrečenu kaznu uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 6. ožujka 1992. do 4. rujna 1992. i od 5. svibnja 2009., pa nadalje.

Na temelju članka 122. ZKP-a podnositelj ustavne tužbe oslobođen je obveze naknade troškova kaznenog postupka.

5.1.3. Vrhovni sud donio je osporenu presudu nakon provedene rasprave i ocijene dokaza (priznanje podnositelja, iskazi svjedoka Gorana Čerkeza i Darka Gruića, iskaz vještaka za balistiku, iskaz vještaka sudske medicine, uvid u Zapisnik o obdukciji mrtvih tijela, fotodokumentaciju očevida i ostalih dokaza), utvrdivši na nedvojben način kaznenopravnu odgovornost podnositelja zbog počinjenja kaznenog djela koje mu je stavljeno na teret. Vrhovni sud je utvrdio da je podnositelj "kazneno djelo počinio sa izravnom namjerom, tj. bio je svjestan svog djela i htio je njegovo počinjenje".

Prilikom odmjeravanja kazne Vrhovni sud je ocijenio kao olakotne okolnosti podnositeljevu neosuđivanost; njegov obiteljski status; okolnost da je kazneno djelo počinio u stanju bitno smanjene računljivosti zbog afektivne tenzije psihogene vrste (koju okolnost je sud uzeo u obzir i kod primjene instituta ublažavanja kazne); okolnost da je nakon počinjenja kaznenog djela prošao 18 godina i da je u tom razdoblju podnositelj bio pod pritiskom "aktualnog kaznenog postupka" koji je trajao nerazumno dugo; da je podnositelj narušenog zdravstvenog stanja koje zahtjeva stalnu liječničku kontrolu; da se tijekom Domovinskog rata borio na mnogim ratištima; da je kazneno djelo počinjeno u okruženju napada na grad Karlovac koji je bio pod općom opasnosti; okolnost da je stupanj podnositeljeve krivnje bio manji bez obzira na oblik krivnje; korektno držanje podnositelja u tijeku postupka i okolnost da nije pridonio trajanju kaznenog postupka.

Kao otegotne okolnosti Vrhovni sud je ocijenio tešku posljedicu kaznenog djela (smrt trinaest osoba i teško ranjavanje dvije osobe) koje posljedice znatno premašuju kvalificiranu okolnost iz stavka 2. članka 124. OKZRH-a.

Polazeći od svrhe kažnjavanja, te uzimajući u obzir sve olakotne i otegotne okolnosti koje su utvrđene u kaznenom postupku, Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud, smatra da će se i ublaženom kaznom u trajanju od osam godina ostvariti svrha kažnjavanja, "a posebno ona svrha da se primjenom kazne utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja, bez obzira na to o kakvim se kaznenim djelima radilo".

6.2. Odlučujući o žalbama podnositelja i državnog odvjetnika Vrhovni sud, kao trećestupanjski sud, preinačio je drugostupanjsku presudu u odluci o kazni na način da je podnositelj osuđen na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina. U ostalom dijelu žalbe podnositelja i državnog odvjetnika odbijene su kao neosnovane i potvrđena je drugostupanjska presuda u pobijanom, a nepreinačenom dijelu.

6. Člankom 29. stavkom 1. Ustava propisano je:

"Članak 29.

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

(...)"

Člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99., 8/99., 14/02. i 1/06., u daljnjem tekstu: Konvencija) propisano je:

"Članak 6.

Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinih dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde."

6.1. Sadržaj ustavnog prava na pravično suđenje ograničen je na jamstva pravičnog suđenja, pa Ustavni sud, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima te na temelju toga, sagledavajući postupak kao jedinstvenu cjelinu, ocjenjuje je li postupak bio vođen na način koji podnositelju osigurava pravično suđenje.

Sastavni dio prava na pravično suđenje jest javnost sudskog postupka i pravo optuženika na javnu objavu presude. To je stajalište utvrđeno i u presudama Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu (npr. *Werner protiv Austrije*, zahtjev br. 21835/93, presuda od 24. studenog 1997., § 54, 55; *Ryakib Biryukov protiv Rusije*, zahtjev br. 14810/02, presuda od 17. siječnja 2008., § 30), u kojima je utvrđena povreda prava na javno izricanje presude.

Drugim riječima, način na koji se provodi postupak relevantan je dio prava na pošteno suđenje u smislu članka 29. stavka 1. Ustava i članka 6. stavka 1. Konvencije.

6.2. Članak 119. Ustava (u pročišćenom tekstu Ustava, "Narodne novine" broj 85/10. označen kao članak 120. stavak 1.) glasi:

"Članak 119.

Sudske su rasprave javne i presude se izriču javno, u ime Republike Hrvatske.

Javnost se može isključiti iz cijele rasprave ili njezina dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, posebno ako se sudi maloljetnicima, ili radi zaštite privatnog života stranaka, ili u bračnim sporovima i postupcima u svezi sa skrbištvom i posvojenjem, ili radi čuvanja vojne, službene ili poslovne tajne i zaštite sigurnosti i obrane Republike Hrvatske, ali samo u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima u kojima bi javnost mogla biti štetna za interese pravde."

6.3. Člankom 378. ZKP-a propisano je:

"Članak 378.

Ako u članku 372. do 377. ovoga Zakona nije što drugo propisano, odredbe o glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom na odgovarajući će se način primjenjivati u postupku pred drugostupanjskim sudom."

Člankom 349. ZKP-a propisano je:

"Članak 349.

(1) Ako sud tijekom vijećanja ne utvrdi da treba ponovno otvoriti glavnu raspravu radi dopune postupka ili razjašnjenja pojedinih pitanja, izreći će presudu.
(2) Presuda se izriče i javno objavljuje u ime Republike Hrvatske."

Člankom 356. stavcima 1., 2. i 3. ZKP-a propisano je:

"Članak 356.

(1) Nakon što je sud izrekao presudu, predsjednik vijeća odmah će presudu objaviti. Ako sud ne može nakon glavne rasprave istog dana izreći presudu, odgodit će objavu presude najviše za tri dana i odrediti vrijeme i mjesto objave presude.

(2) Predsjednik vijeća će u nazočnosti stranaka, njihovih zakonskih zastupnika, opunomoćenika i branitelja javno pročitati izreku i pripočiti ukratko razloge presude.

(3) Objava će se obaviti i kada stranka, zakonski zastupnik, opunomoćenik ili branitelj ne bude nazočan. Vijeće može narediti da optuženiku koji nije nazočan presudu usmeno pripočti predsjednik vijeća ili da mu se presuda samo dostavi."

Člankom 357. stavkom 1. ZKP-a propisano je:

"Članak 357.

(1) Nakon objave presude predsjednik vijeća poučit će stranke o pravu na žalbu te o pravu na odgovor na žalbu."

Člankom 358. stavkom 1. ZKP-a propisano je:

"Članak 358.

(1) Objavljena presuda mora se napisati i otpremiti u roku od mjesec dana nakon objave. Taj se rok produljuje za petnaest dana ako je rasprava trajala dulje od tri dana uzastopce, odnosno za još petnaest dana ako je rasprava trajala dulje od osam dana i nije morala iznova započeti."

Člankom 359. stavkom 1. ZKP-a propisano je:

"Članak 359.

(1) Pisana presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje."

6.4. U konkretnom slučaju Vrhovni sud, kao drugostupanjski sud, u kaznenom postupku koji se vodi protiv podnosioca preko 18 godina i tijekom kojeg je prvostupanjski sud tri puta donosio oslobađajuće presude (1992., 2002. i 2007. godine), odlučio je provesti raspravu nakon koje je, utvrdivši drugačije činjenično stanje od onog koje je utvrdio prvostupanjski sud, donio presudu kojom je podnositelj proglašen krivim za kazneno djelo koje mu se stavlja na teret i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

Vrhovni sud je odlučio provesti raspravu na temelju članaka 375. i 376. ZKP-a, a na temelju članka 378. ZKP-a raspravu je proveo primjenjujući na odgovarajući način mjerodavne odredbe ZKP-a o glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom.

Vrhovni sud je nakon provedene i zaključene rasprave 4. svibnja 2009. donio presudu koju nije javno objavio niti su stranke pozvane na eventualno naknadnu objavu presude nakon zaključenja drugostupanjske rasprave.

Podnositelj je s izrekom i obrazloženjem navedene osuđujuće presude Vrhovnog suda upoznat 5. svibnja 2009. kada mu je uručeno rješenje Vrhovnog suda broj: II Kž-288/09-3 (I Kž-738/07) od 4. svibnja 2009. kojim mu je određen pritvor na temelju članka 110. stavka 1. u vezi s člankom 104. stavkom 4. i člankom 102. stavkom 4. ZKP-a. Rješenje o određivanju pritvora doneseno je na temelju navedene presude Vrhovnog suda.

6.5. Analizirajući razloge kojima podnositelj obrazlaže povredu ustavnog prava na pravično suđenje, osporene presude, te dokumentaciju koja prileži spisu, ocjena je Ustavnog suda da je u konkretnom slučaju podnositelju povrijeđeno navedeno ustavno pravo.

Ustavni sud ocjenjuje neprihvatljivim stajalište Vrhovnog suda da se u slučajevima kad drugostupanjski sud odluči održati raspravu u skladu s člankom 376. ZKP-a, primjenjuju samo odredbe ZKP-a o glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom, ali ne i odredbe ZKP-a o izricanju i objavi presude (članak 349. stavak 2. i 356. ZKP). Prema mišljenju Vrhovnog suda, dakle, riječ bi bila prije svega o "odluci o žalbi protiv prvostupanjske presude", a ne o odluci o osnovanosti optužbe, o kojoj se na glavnoj raspravi odlučuje presudom koja se javno objavljuje.

Ustavni sud, polazeći od mjerodavnih odredaba ZKP-a o provođenju glavne rasprave (pred prvostupanjskim sudom), ocjenjuje da glavna rasprava predstavlja jednu cjelinu i to od početka glavne rasprave do donošenja presude. Predsjednik vijeća objavljuje završetak glavne rasprave i vijeće se povlači na vijećanje i glasovanje radi donošenja presude, što znači da glavna rasprava završava donošenjem presude koja se izriče i javno objavljuje u ime Republike Hrvatske (članak 349. ZKP).

Na temelju članka 394. ZKP-a, protiv navedene drugostupanjske presude dopuštena je žalba o kojoj odlučuje trećestupanjski sud.

6.6. Ustavni sud napominje da se članak 119. stavak 1. Ustava ne može tumačiti tako da bi načelo javnosti u odnosu na jednu vrstu rasprave (glavnu raspravu pred prvostupanjskim sudom) imalo širi, a u odnosu na drugu vrstu rasprave (raspravu pred drugostupanjskim sudom) uži smisao: i na jednoj i na drugoj javno se i kontradiktorno raspravija u sporu pune jurisdikcije za koji je nužna kontrola stranačke i opće javnosti.

Iznimke od načela javnosti jesu dopuštene, ali su strogo ograničene u članku 119. stavku 2. Ustava. Među njima se ne nalazi takva kakvu je u konkretnom slučaju svojim tumačenjem načela javnosti ustanovio Vrhovni sud.

Do takve iznimke se pogotovo ne može doći tumačenjem odredbi ZKP-a (točka 6.5.) jer bi ono značilo tumačenje jednog od okrivljenikovih prava zajamčenog Ustavom na njegovu štetu, što je s ustavnopravnog aspekta, ali i s aspekte zaštite ljudskih prava uopće, neprihvatljivo.

6.7. Ustavni sud (kao i podnositelj u ustavnoj tužbi) ukazuje na svoje stajalište izraženo u odluci broj: U-III-2799/2009 od 9. srpnja 2009. kojom je utvrdio da je rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: II Kž-294/09-3 od 13. svibnja 2009. i rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: II Kž-288/09-3 (I Kž-738/07) od 4. svibnja 2009., podnositelju ustavne tužbe u razdoblju od 5. svibnja 2009. do 30. lipnja 2009. bilo povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29. stavkom 1. Ustava, kao i ustavna prava zajamčena člancima 22. i 24. stavkom 1. Ustava. U obrazloženju te odluke je navedeno:

"6.3. Slijedom navedenog, Ustavni sud ističe da je s ustavnopravnog aspekta nedopustivo da se pojedincu, u konkretnom slučaju podnositelju, rješenjem određuje pritvor na temelju presude koja nije javno objavljena, uskraćujući mu pravo da bude upoznat s izrekom i ukratko s razlozima presude, kako je to određeno člankom 356. stavkom 2. ZKP-a. Nadalje, u konkretnom slučaju razvidno je da stranke nisu ni pozvane na eventualno naknadnu objavu presude nakon zaključenja drugostupanjske rasprave, što je prema stajalištu Suda conditio sine qua non za primjenu članka 356. stavka 3. ZKP-a.

S obzirom da presuda proizvodi pravne učinke tek kad je izrečena i javno objavljena, što u konkretnom slučaju nije bila, to se ni pritvor u konkretnom slučaju nije mogao odrediti na temelju članka 102. stavka 4. ZKP-a.

Slijedom navedenog, Ustavni sud ocjenjuje da je osporenim rješenjima, donesenim na temelju presude koja nije proizvela pravne učinke, podnositelju povrijeđeno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske."

7. S obzirom na navedeno pravno stajalište, kao i na ocjenu Ustavnog suda da presuda proizvodi pravne učinke tek kad je izrečena i javno objavljena, Ustavni sud utvrđuje da je osporenim presudom Vrhovnog suda podnositelju ustavne tužbe povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje, zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

Povrede ostalih ustavnih prava, na koje podnositelj ukazuje u ustavnoj tužbi, Ustavni sud nije posebno razmatrao budući da je u postupku utvrdio povredu podnositeljevog ustavnog prava na pravično suđenje, zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava.

8. Stoga je, na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona odlučeno kao u

točkama I. i II. izreke ove odluke.

9. U odnosu na točku III. izreke ove odluke, Ustavni sud podsjeća na članke 31. i 77. Ustavnog zakona, koji glase:

"Članak 31.

(1) Odluke i rješenja Ustavnog suda obvezatni su i dužna ih je poštovati svaka fizička i pravna osoba.

(2) Sva tijela državne vlasti ... dužna su u okviru svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke i rješenja Ustavnog suda.

(3) Vlada Republike Hrvatske osigurava preko tijela državne uprave provedbu odluka i rješenja Ustavnog suda.

(4) Ustavni sud može sam odrediti tijelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja.

(5) Ustavni sud može odrediti način provedbe svoje odluke, odnosno rješenja."

"Članak 77.

(1) Kada ustavnu tužbu usvoji i osporeni akt ukine, Ustavni sud u obrazloženju navodi koje je ustavno pravo povrijeđeno i u čemu se povreda sastoji.

(2) Pri donošenju novog akta iz članka 76. stavka 2. ovoga Ustavnog zakona, nadležno sudbeno ... tijelo, ... obvezni su poštivati pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci kojom se ukida akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja ustavne tužbe."

9.1. Imajući u vidu utvrđenja sadržana u točki 6. obrazloženja ove odluke, Ustavni sud upozorava da Vrhovni sud u osporenoj presudi broj: Kž-12/09-10 od 24. studenog 2009. nije poštovao pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci broj: U-III-2799/2009 od 9. srpnja 2009.

Vrhovni sud u obrazloženju presude navodi:

"Naime, žalitelj gubi iz vida, kao i odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 9. srpnja 2009. br. U-III-2799/09, na koju se žalitelj poziva, da je Vrhovni sud Republike Hrvatske odlučivao kao drugostupanjski sud povodom podnesene žalbe protiv prvostupanjske presude te je pobijanu presudu donio nakon održane rasprave, sukladno odredbi čl. 375. st. 1. ZKP. Odlučivanje drugostupanjskog suda na temelju održane rasprave ima svoje posebnosti koje su propisane u odredbama čl. 376. i čl. 377. ZKP ... U svakom slučaju na temelju odredbe čl. 378. ZKP, sve ostale odredbe o glavnoj raspravi, pred prvostupanjskim sudom koje nisu posebno određene u čl. 372. do čl. 377. ZKP, na odgovarajući se način primjenjuju i u postupku pred drugostupanjskim sudom. To se dakle odnosi na odredbe o glavnoj raspravi koje su sadržane u glavi XXI. od čl. 292. do čl. 377. ZKP, prema kojima je u konkretnom slučaju drugostupanjski sud i postupio. Nakon završene rasprave i povlačenja suda na vijećanje i glasovanje radi donošenja odluke, drugostupanjski sud koji je u smislu čl. 375. st. 1. ZKP odlučivao o žalbi na temelju održane rasprave, nije bio dužan postupiti po odredbama čl. 349. st. 2. ZKP, koje se odnose na izricanje i javnu objavu presude... To jednostavno znači da odluka koju je drugostupanjski sud donio na temelju održane rasprave, predstavlja prije svega odluku o žalbi podnesenoj protiv prvostupanjske presude, koju je sud donio u svemu se pridržavajući odredbi o održavanju i načinu vođenja rasprave pred drugostupanjskim sudom, nakon čega je pravilno donio odluku na temelju čl. 384. st. 1. ZKP, kako je to naznačeno u izreci pobijane presude, gdje nije propisano izricanje i javna objava kao za prvostupanjsku presudu, već je odluka dostavljena strankama putem prvostupanjskog suda, sukladno odredbi čl. 392. st. 1. ZKP."

Nepoštovanjem pravnih stajališta Ustavnog suda i neuvažavanjem ustavnosudskom praksom ustanovljenih obvezujućih pravnih standarda u odnosu na zaštitu ljudskih prava u konkretnom pravnom pitanju, Vrhovni sud postupio je protivno člancima 31. i 77. Ustavnog zakona.

10. Sukladno članku 31. Ustavnog zakona, odlučeno je kao u točki III. izreke ove odluke.

11. Objava ove odluke (točka IV. izreke) temelji se na članku 29. stavku 1. Ustavnog zakona.

PREDSJEDNICA
dr. sc. Jasna Omejec, v. r.

Odluku dostaviti:

1. Odvjetnik Krešimir Vilajtović, Izidora Kršnjavog 11, 10000 Zagreb
Odvjetnik Igor Meznarić, Antuna Heinza 2a, 10000 Zagreb
- za podnositelja Mihajla Hrastova
2. Vrhovni sud Republike Hrvatske
Trg Nikole Šubića Zrinskog 3, 10000 Zagreb
3. "Narodne novine" d.d. - radi objave
4. Centar za evidenciju i dokumentaciju Suda
5. Spis

Suglasnica ovog otpravka s izvornikom ovjerava
Zamjenica glavnog tajnika Ustavnog suda
za ustavno-sudsko poslovanje

Vladimir Vodačić